Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului şi sportului nr. 3656/29.03.2012
MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ŞI SPORTULUI

CLASA PREGĂTITOARE

MUZICĂ ŞI MIŞCARE

Programa şcolară
pentru minoritatea maghiară

Aprobată prin ordin al ministrului
Nr. 3656/29.03.2012

JÁTÉKOS ÉNEK-ZENE

Tanterv a kompetenciaalapú oktatáshoz
az előkészítő osztályban

Bucureşti, 2012

Notă de prezentare

În clasa pregătitoare, educația muzicală asigură cultivarea interesului față de muzică, fundamentează capacitățile specifice disciplinei, dezvoltând auzul şi memoria muzicală, precum şi simțul ritmului. Această disciplină contribuie la dezvoltarea tuturor funcțiilor şi mecanismelor psihice, cum ar fi capacitatea de concentrare atenției, memoria şi procesele gândirii.

La această vârstă, cântecul este în strânsă legătură cu mişcarea, facilitează dezvoltarea motricității, a coordonării şi armonizării mişcărilor. Totodată, prin muzică şi mişcare se dezvoltă fantezia, creativitatea, capacitatea de autocontrol, competențele sociale. Astfel, această disciplină este deosebit de utilă în dezvoltarea armonioasă a personalității copiilor.

Prezentul curriculum oferă posibilități şi pentru cultivarea simțului artistic, conturarea unui profil emoțional armonios, echilibrat prin activități de învățare variate, atractive conforme particularităților de vârstă, organizate sub formă de joc, munca în echipă, în perechi într-o atmosferă motivantă, destinsă.

Caracteristicile inovatoare ale programei asigură:

- dezvoltarea deprinderilor muzicale bazate pe mişcare.
- realizarea muncii diferențiate axate pe dezvoltarea competențelor elevilor.
- eficiența crescută a muncii cadrelor didactice prin introducerea unui buget de timp de 2-3 ore pe săptămână.
- realizarea interdisciplinarității.
- prevenirea apariției dificultăților de învățare timpurii.
- o mai mare flexibilitate în munca învățătorului în realizarea ideilor proprii, ținând cont de particularitățile de vârstă ale elevilor.

„Fiecare să dăruiască copilului ce poate: joc, cântec, voie bună. Dar să lăsăm ca el să decidă, ce va accepta. Doar aceea hrană sufletească îi va prii, pe care el însuşi şi-a dorit.” (Kodály Zoltán)

A tanterv bemutatása

A zene fontos szerepet játszik az emberek életében. Szinte nincs, aki ne kedvelné a muzsikát, ne hallgatna valamilyen zenét minden nap. Van, akit felvidít, vagy épp gondolatokat ébreszt benne, van, aki a feszültségét vezeti le általa.

Kisiskolás korban a zenei nevelés a gyerekeket élményhez juttatja, felkelti zenei érdeklődésüket, formálja zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat, képzeletüket, alkotókedvüket. Fejleszti a gyerekek zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, játékos zenei alkotókedvét. A gyermekdalok ritmusából fakadó harmonikus mozgás elősegíti mozgáskultúrájuk fejlődését. Ebben az életkorban az éneklés mindig szoros összefüggésben van a mozgással, a kettő együtt, egymás hatására fejlődik. Azt az örömet, amit a ritmus, a dallam és a mozgásos játék együttes hatása nyújt, nem lehet mással helyettesíteni. Észrevétlenül fejlődik ritmusérzékük, egyensúlyérzékük, formálódik zenei ízlésük, művészi értékrendjük. A zene és a mozgás fejleszti az egészséges magabiztosságot, önfegyelmet, az egymáshoz való alkalmazkodást, a kreativitást, a koncentrációt, a szociális kompetenciákat.

A zenei képességek fejlesztésével intenzívebb fejlődésnek indulnak a gyermek egyéb képességei is. Mind a művészetben, mind a tudományban egyaránt szükséges az intuíció, a képzelet, a gondolatok áramlása és rendezése, az összefüggések megkeresése vagy megteremtése. A zenei nevelés hozzájárul a magasabb rendű pszichikus funkciók fejlesztéséhez, melyek hatása messze túllépi a zene speciális tartalmának, anyagának határait.

A zenei készségek, képességek fejlesztése előnyösen hat az egész személyiség sokoldalú és harmonikus fejlődésére. A sokféle fejlesztés felerősíti egymás hatását. A zenei nevelés számtalan alkalmat nyújt a felszabadult, vidám, közös játékra, éneklésre, a zene megszerettetésére, előkészíti a gyermeket a zene befogadására, értésére, átélésére és gyakorlására.

„Mit kellene tenni? Az iskolában úgy tanítani az éneket és zenét, hogy ne gyötrelem, hanem gyönyörűség legyen a tanulónak, s egész életére beleoltsa a nemesebb zene szomját. Nem fogalmi, racionális oldalról kell megközelíteni. Nem algebrai jelek rendszerét, titkos írását, egy, a gyermekre közömbös nyelvet kell benne láttatni. A közvetlen megérzés útját kell egyengetni. Ha a legfogékonyabb korban, a hatodik és tizenhatodik év közt egyszer sem járja át a gyermeket a nagy zene éltető árama, akkor később már alig fog rajta. Sokszor egyetlen élmény egész életre megnyitja a fiatal lelket a zenének. Ezt az élményt nem lehet a véletlenre bízni; ezt megszerezni az iskola kötelessége.” (Kodály Zoltán)

Ezen tanterv újszerű sajátosságai:

- Előnybe részesíti, nagyobb teret biztosít a mozgásos tevékenységeknek.
- Esélyt teremt a tanulók képességeiben megmutatkozó különbözőségek kezelésére.
- Hatékonnyá teszi a pedagógus alapozó munkáját a heti 2-3 óra bevezetésével.
- Lehetőséget nyújt a tantárgyak közötti szerves kapcsolódás kialakulására.
- Lehetőséget ad a tanulási kudarcok kialakulásának megelőzésére.
- Rugalmassága révén lehetőséget teremt a pedagógusnak saját ötletei megvalósítására az osztályközösség képességeihez, igényeihez igazodva, a gyeremekek személyiségének fejlesztése érdekében.

ELŐKÉSZÍTŐ OSZTÁLY

ALAPKOMPETENCIÁK

1. **Az énekes és hangszeres* előadóképesség, a zenei kifejezőképesség megalapozása, fejlesztése**
2. **Az alapvető zenei kifejezőeszközök megismerése, tudatos és kreatív alkalmazása**
3. **A zenei élmény iránti fogékonyság alakítása, zenei művek hallgatása**

ALAPKOMPETENCIÁK

1. Az énekes és hangszeres előadóképesség, a zenei kifejezőképesség megalapozása, fejlesztése*

Sajátos kompetenciák	Tanulási tevékenységek
1.1. Énekeljenek tisztán, helyes intonációval csoportosan	- a helyes testtartást elősegítő játékos gyakorlatok - a helyes levegővételt és a levegővel való gazdálkodást elősegítő játékos gyakorlatok - hangképző gyakorlatok - helyes artikulációt és tiszta, értelmes szövegmondást elősegítő játékos gyakorlatok - mondókák, énekes gyermekjátékok, gyermekdalok, népdalok hallás utáni éneklése - közös – csoportos és kiscsoportos – éneklés
1.2. Használjanak különböző tárgyakat, játékhangszereket ritmushangszerként éneklés közben is	- a környezetükben lévő hangkeltésre alkalmas tárgyak gyűjtése - ezen tárgyak ritmushangszerként való használata - az egyenletes lüktetés érzékelését szolgáló játékos gyakorlatok - a rövid és hosszú hangok, a szünetek érzékelését elősegítő gyakorlatok - az ismert énekekhez egyenletes lüktetés - kíséret alkalmazása - az ismert mondókák, énekes gyermekjátékok és népdalok ritmusának megszólaltatása játékhangszereken
1.3. Az énekelt vagy hallgatott zene ritmusát kísérjék mozdulatokkal.	- a népi énekes gyermekjátékok jellegzetes mozgásformáinak elsajátítása - egyenletes járás, tapsolás, dobbantás, kopogás, egyenletes mozgások végzése karral, kézzel, törzzsel - ritmusvisszhang, felelgetős gyakorlatok - mondókák, kiolvasók, énekek társítása ritmikus mozgással - az ének szövegét, hangulatát kifejező mozgások végzése - ritmikus mozgás, tánc utánzása, mozgás improvizálása zenére

2. Az alapvető zenei kifejezőeszközök megismerése, tudatos és kreatív alkalmazása

Sajátos kompetenciák	Tanulási tevékenységek
2.1. Érzékeljék a környezetükben lévő hangforrásokat, ismerjék fel a különbséget a csend, a zaj és a zene között, érzékeljék az alapvető hangszíneket	- a környezet hangjainak, zajainak megfigyelésére, azonosítására, megkülönböztetésére szolgáló játékos gyakorlatok - hangkeltő eszközök felismerését szolgáló zenei játékok - zenehallgatás során az alapvető hangszínek megkülönböztetése (gyermekhang, női énekhang, férfi énekhang, énekkar, zenekar) - a csend, a zenei szünet megtapasztalását szolgáló játékos gyakorlatok
2.2. Érzékeljék a beszéd, az énekhang és a hangszeres hangzás közti különbséget	- a beszéd, az énekhang és a hangszeres hangzás megfigyelésére, azonosítására, megkülönböztetésére szolgáló gyakorlatok - mondókák, kiolvasók, kiszámolók beépítése a mindennapi zenei tevékenységekbe - közös (csoportos, kiscsoportos) és egyéni éneklés; - gyermekdalok, népdalok hallgatása énekes és hangszeres előadásban
2.3. Érzékeljék a magas és mély, a rövid és hosszú hangokat	- játékos gyakorlatok a magas és mély hangok megkülönböztetésére - a dallamvonal mozgásos megjelenítése éneklés vagy zenehallgatás közben - játékos gyakorlatok a rövid és hosszú hangok megkülönböztetésére (a negyed és nyolcad értékű hangok és a negyed értékű szünet érzékelése, megkülönböztetése) mozgással, képekkel, jelekkel

2.4. Érzékeljék a hangos és halk, valamint a gyors és lassú dallamokat	- játékos gyakorlatok a hangerő és a tempó érzékeltetésére, megkülönböztetésére és összekapcsolására (halkan-lassan, halkan-gyorsan, hangosan-lassan, hangosan-gyorsan) mozgással, jelzések alapján - a dalok hangulatának, szövegének megfelelő tempó és hangerő kiválasztása, alkalmazása

3. A zenei élmény iránti fogékonyság alakítása, zenei művek hallgatása

Sajátos kompetenciák	Tanulási tevékenységek
3.1. Szívesen, örömmel vegyenek részt a közös éneklésben, kedveljék a zenét a zenei tevékenységet	- közös csoportos, kiscsoportos éneklés
3.2. Kövessék figyelemmel a zenehallgatásra szánt anyagot	- ismert énekek hallgatása élő, énekes vagy hangszeres előadásban - a tanult dallampéldák felismerése egyszerű feldolgozásokban - a tanulók számára befogadható zeneművek, zenei részletek hallgatása
3.3. Zenei élményeiket fejezzék ki minél változatosabb formában	- zenehallgatási élmények kifejezése mozgással, rajzokkal, színekkel, formákkal - szabad rögtönzések tanult dallami és ritmikai elemek felhasználásával - énekes párbeszédek - mozgásos improvizációk, tánc a zenei élmények alapján
3.4. Zenei ismereteiket, készségeiket közvetítsék élményszerűen különböző rendezvényeken	- közös éneklés, zenélés, énekes gyermekjátékok bemutatása ünnepi alkalmakon is

Tanulási tartalmak

1. Az énekes és hangszeres* előadóképesség, a zenei kifejezőképesség megalapozása, fejlesztése

a. Mondókák, kiolvasók, kiszámolók:
   -tapsoltatók
   -ültetgetők, höcögtetők
   -cirógatók, tenyérjátékok
   -hintáztatók
   -táncoltatók
   -naphívogatók, esőbíztatók
   -állathívogatók

b. Énekes játékok, gyermekjátékok
   -egyszerű körjátékok
   -szerepváltó és párcserélő körjátékok
   -sorjátékok, láncjátékok
   -labirintus játékok

c. Gyermekdalok

szó-mi hangokra épülő dalok

Én kis kertet kerteltem
Csiga-biga told ki szarvadat
Szólj, síp, szólj!
Tücsök koma, gyere ki!
Kis hurka, nagy hurka
Koszorú, koszorú
Cicuskám kelj fel
Cserebere, fogadom
Gólya viszi a fiát

lá-szó hangokra épülő dalok

Süss fel, nap!
Kicsi Boris, ide nézz!

Kiszáradt a diófa

lá-szó-mi hangokra épülő dalok

Gyertek, lányok, ligetre
Rétes, kerekes
Fehér liliomszál
Lopják az úr szőlőjét
Borsót főztem
Szőjünk, fonjunk szép eladó lánynak
Dobi, dobi hátát
Felugrott a Sára
Kele, kele fűzfa

több hangra épülő dalok

Ti csak esztek, isztok
Már tapsoljunk
Sárga csikó, csengő rajta

d. Népdalok
   Iglice szívem
   Láttál-e már valaha csipkebokor rózsát
   Kinyílt a rózsa
   A kapuban a szekér
   Komáromi kisleány
   Anyám, édesanyám
   Kis kece lányom
   Erdő mellett nem jó lakni
   Este van már nyolc óra
   Összegyűltek, összegyűltek
e. Ünnepi alkalmakhoz kapcsolódó dalok
   Tavaszi ünnepkör dalai:
   Hipp, hopp farsang
   Jól van dolga a mostani huszárnak
   Sándor napján
   Már megjöttünk ez helyre
   Örömünnep ez a nap
   Kispajtások ünneplőben
   Piros rózsa
   A pünkösdi rózsa
   Őszi ünnepkör dalai:
   De jó a dió
   Esik az eső
   Körtéfa, körtéfa
   Lipem-lopom a szőlőt
   Szüretelnek javában
   Ettem szőlőt most érik
   Téli ünnepkör dalai:
   Kirje, kirje, kisdedecske
   Üdvözlégy kis Jézuska
   Télapó itt van
   Suttog a fenyves zöld erdő
   Nótás Mikulás
   Mikulás, Mikulás, öreg Mikulás

2. Az alapvető zenei kifejezőeszközök megismerése, tudatos és kreatív alkalmazása

a. A zenei hang
   -a környezet hangjai, zaj és zene: tárgyak, személyek, hangszererek hangjai
b. A ritmus
   -egyenletes lüktetés
   -negyed, nyolcadpár és negyed értékű szünet (megnevezés pl. nagy ki-csi, tá ti-ti)
c. A dallam
   -magas és mély hangok
   -emelkedő és ereszkedő dallamlépések
d. Dinamika
   -halk - hangos fogalmak

e. Tempó
   -lassú - gyors fogalmak
f. Hangszín
   -gyermekhangok
   -női énekhang
   -férfi énekhang
   -énekkar
   -zenekar

3. A zenei élmény iránti fogékonyság alakítása, zenei művek hallgatása

a. Élő zene:
   -ének
   -furulya, xilofon, citera vagy egyéb hangszer
b. Felvételről:
   -a lakás, az otthon, háztartási gépek, fürdőszoba, közlekedési eszközök, munkagépek, hangjai
   -állatok hangjai
   -az erdő, az est hangjai
   -az ajánlott dalkészlet lehetőség szerinti meghallgatása felvételről (énekkarok, kórusfeldolgozások, hangszeres feldolgozások)
   -zenehallgatásra ajánlott zenei művek:
      Leopold Mozart: Utazás szánon
      Sz. Prokofjev: Péter és a farkas (részletek)
      Saint-Säens: Az állatok farsangja (részlet)
      Schóber Tamás-Sebők Gábor: Luise főz
      Leopold Mozart: Gyermekszimfónia (részlet)
      Gryllus Vilmos gyermekdalai
      Gryllus Vilmos: Bál, bál, maszkabál
      Halász Judit gyermekdalai
      Szvorák Kati gyermekdalai, népdalfeldolgozásai
      100 Folk Celsius együttes gyermekdalai
      Rokon népek, más népek dalai
      Tetszés szerint választott zenehallgatási anyag

Megjegyzések:
   -A *-gal jelölt követelmények, tanulási tevékenységek csak a II. osztályra vonatkoznak, de ott sem kötelezőek.
   -A tanulási tartalmakban felsorolt dalanyag valamint a zenehallgatási anyag csak ajánlás, változtatható, kiegészíthető.

Ajánlások a pedagógusoknak

- Fontos, hogy a pedagógus minél többet énekeljen, muzsikáljon, játsszon a gyerekekkel.
- A zenei anyag kiválasztásánál fontos figyelembe venni az életkori sajátosságokat, mind a hangterjedelem, mind pedig az ének szövegének tartalma szempontjából.
- A gyermekek zenei érdeklődését az élő, színes és ízléses előadás kelti fel. Fontos látnia az előadót, annak arcjátékát, gesztusait. A kisgyerekek számára nélkülözhetetlen az emberközelség.
- Ajánlott, hogy a pedagógus a gyermekek érzelmi állapotának javítására is felhasználja a dalolást, a mondókázást, a zenét.
- A pedagógusnak feladata céltudatosan fejleszteni a gyermekek mozgáskészségét, serkenteni önálló kifejezésmódját, fantáziáját.
- A zenehallgatásra nevelés nem korlátozódik az ének- zene foglalkozásokra, a nap bármely szakaszában megjelenhet.
- A pedagógus feladata, hogy a közösen és örömmel végzett zenei tevékenység által olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítsen meg a gyermekekben, mint például az együttérzés, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, önzetlenség, igazságosság.
- A mindennapi munkában célszerű érvényesíteni a zene pozitív hatását a kreativitásra, intelligenciára, érzelmekre, a koncentrációra, a szociális kompetenciákra.

- A pedagógus a zene segítségével elérheti, hogy a gyermekekben megerősödjön az igény a kölcsönös megbecsülés, tisztelet és szeretet iránt.
- Fontos, hogy a pedagógusnak igénye legyen a folyamatos szakmai megújulás.

Könyvészet:

1. Baka Judit: Ki játszik ilyet? Iskolai és népi játékok, 2004.
2. Bittera Tiborné – Juhász Ágnes: Én is tudok beszélni. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1991.
3. Cole, Michael – Cole Sheila: Fejlődéslélektan. Budapest, Osiris Kiadó, 2003.
4. Dr. Szenik Ilona – Halmos Katalin: Ének zene tanterv a magyar tannyelvű általános iskolák 1-4. osztálya számára. Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2004.
5. Fazekasné dr. Fenyvesi Margit: A beszédhanghallás fejlesztése 4-5 éves életkorban. Szeged, Mozaik Kiadó, 2006.
6. Forrai Katalin: Ének az óvodában. Editio Musica, Budapest, 1974.
7. Fórika Éva – Kiss Jolán – Tomai Gyöngyi: Ábécédé, rajtam kezdé. Ábel kiadó, Kolozsvár, 2000.
8. Fóris-Ferenczi Rita: A tervezéstől az értékelésig. Kolozsvár, Ábel Kiadó, 2008.
9. Halmos Katalin: Daloskönyv – gyermekdalok és játékok. Ábel kiadó, Kolozsvár, 2000.
10. Karp Ágnes: Ignác, mit látsz? – zenei játékok. Hoppá Kiadó, Marosvásárhely, 2006.
11. Lázár Katalin: Népi játékok. Planétás Kiadó, Budapest, 1977.
12. Mendölyné Kiss Cecilia: Zenehallgatás alapfokon! Ide Hallgass! Flaccus Kiadó, Budapest, 2006.
13. Mélykútiné Dietrich Helga (szerk.): Az ének-zene és módszertana – szöveggyűjtemény. Tanítóképző Főiskola Budapest, 1998.
14. Nagy Jenőné: Csak tiszta forrásból. 2002.
15. Nagy József: Kompetenciaalapú kritériumorientált pedagógia. Szeged, Mozaik Kiadó, 2007.
16. Nagy József: A kritikus kognitív készségek és képességek kritériumorientált fejlesztése. Új Pedagógia Szemle, 7-8. szám, 2000.
17. Porkolábné dr. Balogh Katalin: Komplex prevenciós óvodai program „Kudarc nélkül az iskolában”. Volán humán oktatási és szolgáltató RT., 2000.
18. Stark Gabriella: Óvodapedagógia és játékmódszertan. Csíkszereda, Status Kiadó, 2010.
19. Török Enikő: 404 drámajáték.Hoppá Kiadó, Marosvásárhely, 2005.
20. Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában. Editio Musica, Budapest, 1982.
21. Cikkek, tanulmányok, zenehallgatási anyagok, daloskönyvek, segédeszközök, kották, a világhálóról letölthető, az ének-zene tanításához kapcsolodó anyagok.